

Dvojí dotek opravdovosti

Zdá se, že se vše k lepšímu obrací. V úterý mě potěšili NEJHODNĚJŠÍ MEDVÍDICI A DIVADELNÍ JESLIČKY z Hradce Králové skvělým sociálním thrillerem ELENA ŠTĚPÁNOVÁ, soubor, se kterým jsem patrně naladěná na stejnou vlnu humoru /zvláště je-li podáván v tak precizní stylizaci, kterou si navíc dokáže udržet po celou dobu představení/ už od dadaisoiré o tlustých ryšavých ďáblech. Letošní uhersko - šlechtická evokace byla pro mne stejným osvěžením za pomoci stejně okouzlujících metafor a hravých slovních spojení. Elena Emy Zámečnickové - Kleopatra, cikánská grófka i věšticí Libuše v jednom bizarním spojení je výkon hodný velké poklony.

Ve středu se pro mne v parku AJ odehrál patrně vrchol letošního festivalu, zážitek, který svou hloubkou daleko přesahuje hranice nejen Jiráskova Hronova, ale amatérského divadla vůbec. Přesněji: dokazuje, že všechny hranice mezi amatérským a profesionálním jsou falešné. Divadlo je buď dobré nebo není. Není-li dobré, není vůbec, protože špatné divadlo vlastně divadlem není. SVATBY studia DŮM Brno jsou pro mne ovšem víc než dobrým divadlem - jsou mýtem, legendou, obřadem, poselstvím z dob s prameny čistých vod a čistých vášní, lásky, panenství, věrnosti a smrti. Jsou katarzí v tom nejvlastnějším významu očistění. Jsou vzácným důkazem, že to, co usilovně hledám /nejen/ v hronovských představeních, totiž autentičnost prožitku, ne předstírání a pitvoření, opravdu

existuje. A je možné ho dosáhnout se stejně mladými -nácitiletými herci. Kde se v nich bere ta samozřejmá kultura pohybu od chůze až po konečky prstů, smysl pro lyrismus moravských balad i dryádnictví kramářských písní, umění prostě pokleknout i zemřít, umění zvládat kothurny s důstojností vpravdě antickou? A hlavně, kde se v nich bere ta opravdovost, která nás usvědčuje z povrchnosti? Děkuju, paní Tálská, Ambrová, Preková, Strachová, pane Štědroni, pane Ocetku.... Děkuju za sebe i za těch patnáct duší, vyrvaných citové bídě televizního věku. Ať už se budou v životě zabývat čímkoli, ten dotek, to sdělení opravdovosti už v sobě ponosou. A nevěřím, že by zůstalo nevyslyšené.

Radka Hrdinová

ČESKÁ SPOŘITELNA -
GENERÁLNÍ SPONSOR
64. JIRÁSKOVA
HRONOVA

Představujeme vám kandidáta na prestižní cenu.

Druhý díl o pobytu Jiřího Frehára na letošním JH.

UPADL V ZAPOMNĚNÍ

Zrcátkem, které jsme přigurničkovali k pravítku a prostrčili šterbinou mezi dveřmi, se nám naskytnul hrůzný pohled: Jiří Frehár ležel na zemi na zádech, celým objemem těla vklíněn mezi dveře od koupelny a skříň ve zdi. Těžce oddychoval - zřejmě spal. Naskytl se nám ojedinělá příležitost pozorovat známého režiséra ve zpětném zrcátku během spánku.

Je to velká podivná a podle odborných divadelních publikací /in: Městská knihovna Egona Hostovského/ se nám poštěstilo něco, o čem se generacím divadelních reportérů ani nesnilo. Je to rarita i z hlediska ročního období /tu a tam bývají činoherní režiséři Frehárova formátu k vidění v této poloze, ale výhradně v lednu a únoru a ještě ke všemu v oblastních divadlech, kde totiž přezimují/.

Radovali jsme se z nálezu celý večer a zároveň nám bylo líto, když jsme si představili, že se každou chvíli Frehár probudí. Krátce před dvadvacátou hodinou Frehár otevřel oči a vyloudil silné burácivé zatroubení. Lekl se našeho zpětného zrcátka, ale nijak na ně fyzicky nezareagoval. Ležel totiž na zádech, a jak jsme zjistili, je v této poloze prakticky bezmocný. Jiří Frehár nám potom dlouho vyprávěl o svém příjezdu, o své první cestě po schodech do hotelového pokoje, o prvním sprchování v útulné koupelnice. Barvitě líčil, jak si oblékl svoje nejoblíbenější letní tričko s obrázkem a chystal se na první diskusní klub. "Když jsem procházel předstírkou hotelového pokoje, zavadil jsem ramenem o zeď a bylo to. Zřejmě jsem ztratil rovnováhu, jinak si to nedovedu vysvětlit... Najednou jsem padal k zemi a poslední, co si pamatuji, je, že jsem se v pádu překotil na záda. Když takhle upadnu na ulici nebo v divadle, tak to není nejhorší. Vždycky se najdou hodní lidé, kteří mě přetočí na břicho, takže se můžu odplazit. Ale běda, když se mi to stane někde na samotě. Jednou jsem takhle zalehl v lese v Hranicích na Moravě. Ležel jsem na zádech dva týdny, než mě objevili dřevaři. Ale co, alespoň jsem si odpočinul..."

Podle nominace Brejchovy revísní komise je Jiří Frehár prozatím nejvážnějším kandidátem na prestižní cenu Krále Šumaře a Nadace Alfréda Hitchcocka PRKNO, KTERÉ ZNAMENÁ SVĚT A DIVADLO.

JEZEČEK KAMZIČEK

Zpráva Vlastimila O. z pobytu mezi bulharskými horaly tentokrát odhaluje trudné počátky bulharského ochotnického hnutí.

Zrada, strach a psi

Nálezy dokumentují, že v prostoru Sredne gory žili již Thrákové, později pak společně Slované a Prabulhaři. Všichni společně tu přispívali ke slavné historii dnešního bulharského ochotnického divadelního hnutí. Nejvýrazněji jsou v historii Sredne gory zapsána léta druhé poloviny minulého století díky povstání bulharských ochotníků proti osmanské nadvládě, která Bulharům vnucovala pouze turecké dramatické autory. S pochopitelnou nezkušeností /bez pomoci SČDO/, ale s velkou odvahou probíhá řada místních střetnutí s tureckými divadelními řediteli, až v roce 1875 propuká Starozagorské povstání.

Bylo to prvé povstání vedené v širším měřítku /1 : 100 000/, ale bylo stejně neúspěšné jako všechna ostatní. Přes tento ojedinělý politováníhodný neúspěch si ochotnický národ uvědomuje nutnost dalšího boje za prosazení bulharských autorů na bulharská ochotnická jeviště. Organizátoři odporu se soustřeďují v rumunském Národním divadle v Bukurešti. Celé území bylo rozděleno na čtyři oblasti, kam se vypravili organizátoři - apoštolové. Z centra působení, z Pangjuriště, vyjížděli /kolo/, chudší vybíhali /nohy/ k přesvědčovacím akcím do okolních ochotnických souborů. Práce se jim dařila, lidé byli získáni pro myšlenku ochotnického hnutí a začali se na ně připravovat. Po domácku vyráběli jednoduché, podomácku vyrobené kulisy, šili teplé kostýmy z ovčí vlny a plsti, honili bulharské autory.

Iniciátorem všech větších akcí byl Georgi Benkovski, ambiciózní autor prvních pěti set padesáti bulharských divadelních ochotnických textů. Byl neúnavný. Nespal. Cestoval. Psal. Na 10. - 16. dubna 1876 svolává Benkovski aktivisty souborů na ilegální vzorovou premiéru své hry Enčo Petkov /Jan Roháč bulharské historie/ do prostoru Oborište. Bylo to dobře utajené, těžko přístupné místo /2 914 m n. m./, na němž stála nenápadná dřevěná aréna. Vstup i odchod z tohoto divadla byl přísně kontrolován /pasteveckými psy/ a vlastní premiéry se mohl zúčastnit pouze ten, kdo dokázal v určeném časovém limitu /5 minut až do soumraku/ vyjmenovat nazpaměť alespoň pět set čtyřicet devět her Georgi Benkovského. Tak se tu sešlo šest delegátů - diváků a na tři sta dalších, kteří neprošli náročnou kontrolou, a tak spolu se psy střežili, napovídali, byli kurýry, zajišťovali zásobování a obsluhovali ruční tahy.

Bylo stanoveno datum první oficiální premiéry bulharské hry na ochotnickém jevišti na 1. máje 1898 /viz drobníčka Jana Nerudy/. Ale s tím, že pokud bude někdo z delegátů či významných osobností ochotnického hnutí ohrožen tureckým profesionálním nátlakem, dojde k manifestační premiéře ihned. Krátce poté bylo shromáždění na Oborište zraženo jedním z pasteveckých psů, jehož huňatá srst skrývala dokonale kostým lstivého Turka Šelav Leraka. Zrada, strach a psi - to byli velcí nepřátelé všech bulharských ochotnických povstání.

Vzpomínky Larisy Solncevy pokračují vyprávěním o světoznámém režisérovi Otomaru Krejčovi, populárním hostu loňského ročníku Jiráskova Hronova

Také s Otomarem Krejčou jsme se sblížovali dost těžko. I pro něj jsem byla ta s copem, co se pořád na něco vyptává. Když jsem k vám přijela poprvé, nevěděla jsem vůbec, kdo nebo co je to Krejča. V roce 1959 jsem ho viděla v roli Dona Juana a nemohu říci, že by mě oslnil. Potom jsem zhlédla jeho inscenaci Hikmetova Podivína s Karlem Högrem v hlavní roli a byla jsem uchválena. Pochopila jsem, že to je Pan režisér. Pak následovaly jeho další inscenace v Národním divadle: Srpnová neděle s herci staré gardy a Svobodovou výpravou. Spolupráce Krejči a Svobody, to bylo jedinečné setkání, kdy jeden umocňoval práci druhého a herec se ocital v grandiózní scénické atmosféře. Řekla bych dokonce, že sám nabýval metaforickou sílu, význam znaku.

Na Rackovi mne fascinovalo, jak inscenace dokázala vyjádřit to, co je pro Čechova nejvýznamnější - lidské osudy. Například Sorin byl člověk, kterému se prostě nic nedařilo, předchůdce Jepichodova. Dorn byl naopak člověk, jemuž se dařilo všechno. Když ho v 1. dějství prosila Polina, aby ji vzal k sobě, Dorn ležel na lavičce a dělal cviky na posílení břicha... Hluchota, vzájemné neslyšení se, tak charakteristické pro Čechova, byla předvedena možná až okázale /později v Divadle za branou se prostředky zjemnily/. Vše umocňovala Svobodova výprava, jeho práce se světlem, celková atmosféra, schopnost metaforického vidění: na témže místě, kde stálo na začátku pódium a Zarečná přednášela Treplevovu hru, stál na konci stůl a na něm sedm svící. Ve scéně loučení s Treplevem ho Nina obkroužila, když říkala, že je třeba žít. To nebyla pouze reálná situace, nýbrž metafora - ne mrtvá, ale dynamická - a bylo to velkolepé.

Když Krejča při svém pobytu v Moskvě navštívil Racka v režii A. Efrose, inscenace se mu nelíbila, ačkoliv uznal, že Efros je Pan režisér. Nezúčastnila jsem se jejich následného setkání /říkala jsem si: "Krejča bude Efrosovi vytýkat nedostatky a Efros mne pak nebude mít rád, protože jsem byla u toho."/ a Krejča mi o něm pak vyprávěl. Prý řekl Efrosovi: "Vaše inscenace je velice jasná, všechno se zdá pochopitelné, ale řekněte mi, prosím vás, proč Arkadina v posledním dějství trčí na vsi? Není už tak mladá a je divadelní sezóna. A ještě sem zve Trigorina." Efros to nedokázal vysvětlit. A Krejča prohlásil: "Když já dělám Čechova, musím mít všechno absolutně zdůvodněné, znám život každé postavy do detailů. Arkadinu pozval doktor Dorn, protože Sorin těžce onemocněl a Dorn se domníval, že umře. Jenže Sorin neumřel a Dorn příbuzným řekl: Neodjíždějte, protože Sorin už tak jako tak umře, nemá smysl odjíždět, dorazíte na nádraží a já vás zavolám zpátky. Tak už tak vydržte, počkejte až umře. Proto Arkadina přivolává i Trigorina - aby Sorina společně pochovali. Čekají na smrt Sorina a umírá Treplev. To je život, to je Čechov."

Tenkrát v roce 1959, jsem ještě všechno tak úplně nechápala, ale bylo mi jasné, že je Krejčův Racek gerandiózní. Tehdy jsem taky napsala svou druhou knížku Československé divadlo dnes /Moskva, 1962/.

/překlad vs/

/Pokračování zítra - o Josefu Topolovi/

5

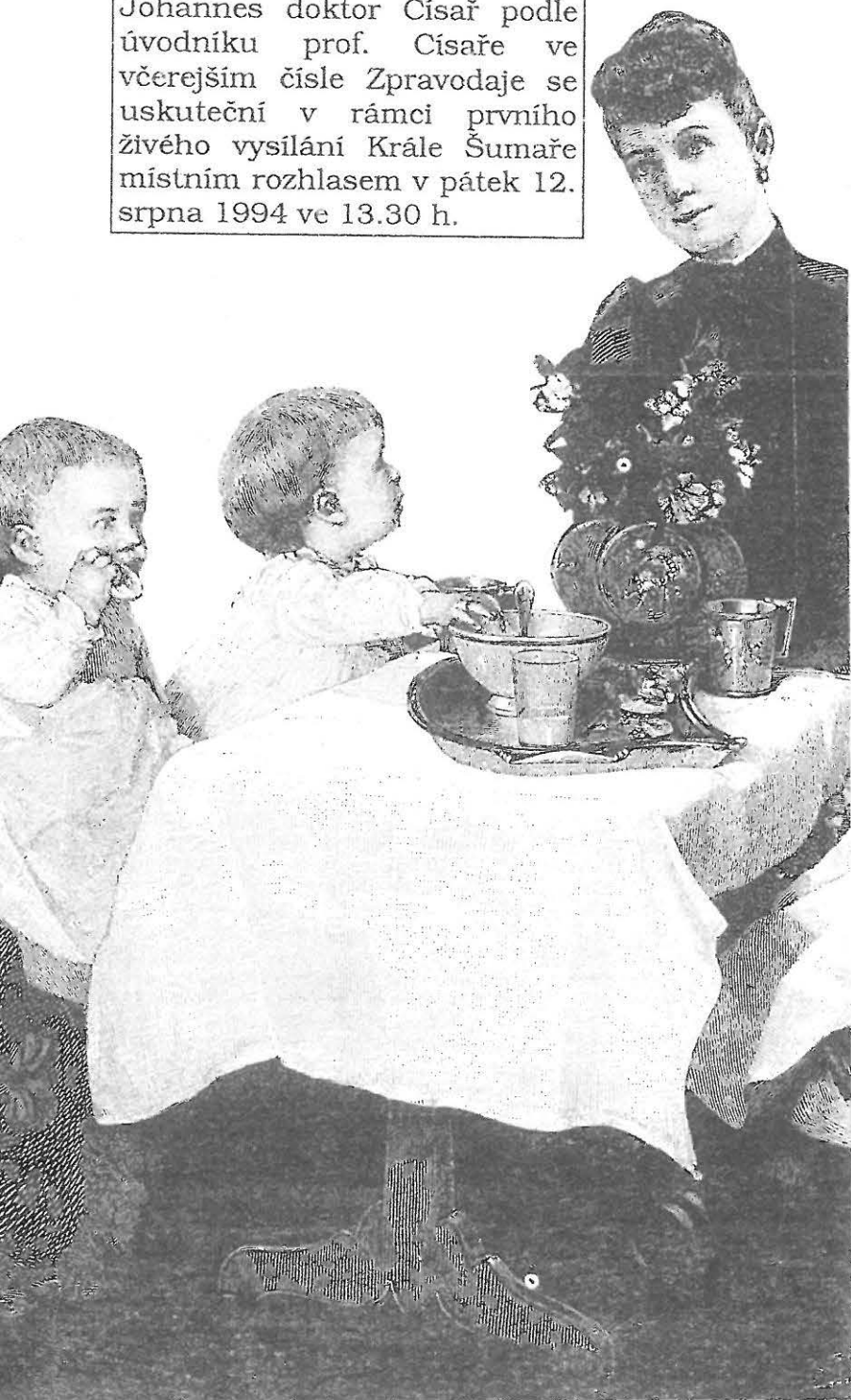
Tragický tok obřadů

Po dlouhotrvajícím období dešťů nad Hronovem konečně vysvitlo veselé sluníčko. Svými paprsky pohladilo park Aloise Jirásky, kde se hned uskutečnily tři Svatby. Ženichové a nevěsty /i jejich matky a bratři a sestry/ byli výborně pohybově, hudebně, pěvecky, vizuálně i manuálně připraveni, takže lační svatí mohli s uspokojením sledovat tragický tok jejich obřadů. Dosyta se najedli a napili, i se smáli a plakali. Svatebčanka Radka brečela jako krokodýl ještě před hotelem Padnice. Děkuji za krásný zážitek.

/ToP/

CO NOVÉHO ZA ŘEKOU:

Premiéra původní divadelní hry Johannes doktor Císař podle úvodníku prof. Císaře ve včerejším čísle Zpravodaje se uskuteční v rámci prvního živého vysílání Krále Šumare místním rozhlasem v pátek 12. srpna 1994 ve 13.30 h.

UNAVENÁ BERUŠKA A ČERNÝ LES

Berušku z Hranice jsem poznala před dvěma lety na Šrámkově Písku. Byla to trojice, která si dělala trochu neumělou, ale celkem sympatickou legraci, namíchanou trochu z dada, trochu z V+W, trochu ze Šimka a Krampola, trochu z filmů pro pamětníky i z těch současných. Bylo to neumělé, ale mělo to svůj půvab. Zajímalo mě, kam se od té doby dostali.

Včera ve Slávii zahrála Beruška cestu rebelů z Litovle do Litovle s příchutí politického kabaretu. Zpočátku to vypadalo slibně, ale postupně z toho čím dál víc prosvítala bezradnost tvůrců, kteří nevědí /a snad ani nechtějí vědět/, o čem to vlastně hrají, protože je pro ně důležitější hra sama. I to by snad nevařilo, kdyby byli opravdovými Znalci v oboru /improvizace/. Ale na to je jejich hra příliš klopotná, zadržávající, s horečnatými pauzami, v nichž se navazuje nit a nápad seslaný shůry se ždíme do poslední kapky. Milá Beruško, improvizace je moc těžká věc. Jsi mi sympatická, že jsi po dvě léta svůj zápas s ní nevzdala, ale připadáš mi poněkud vysílená. A k vítězství daleko.

Produkce Koukadla ze Vsetína připomínala etudy z hodiny "dramatiku" včetně té tolikrát skloňované popisnosti tam, kde by neškodila hravost a obrazivost /Spadla první cihla, spadla druhá cihla, spadla třetí cihla.../. Následovala pohádka o Jeníčkovi, co ho tatínek zavedl do černého lesa poté, co utratil peníze i maminku. Hra z rodu Camiho černých minikomedií a Cimrmanových pohádek, jež vzbudily odpor zejména u dětí. Dvacet minut téhle legrace je snad únosných. Aspoň pro generaci shodně naladěné publikum. Výbuch v perníkové chaloupce přišel včas.

Ještě jeden všetečný dotaz porotě ze Šrámkova Písku: programová brožura uvádí v doporučení ze ŠP na 1.místě Koukadlo, na 3. Berušku, brněnské Svatby bez udání pořadí. Rozumím tomu dobře, že Koukadlo bylo bez konkurence a druhý nebyl nikdo? A brněnské Svatby? A nebo to bylo všechno jinak?

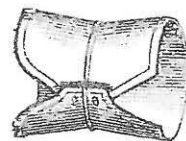
rhr

SVATBY S MINULOSTÍ ST

Svatby jsou po dlouhé době divadlem, které mě dojalo - přineslo mi zážitek, za kterým člověk do divadla chodí a kterého se mu v posledním čase příliš nedostává. Je úplně jedno, jakým čarováním inscenátoři tohoto účinku dosáhnou, jsou-li použité prostředky vůči divákům fér, nebo ne.

Čistá inscenace zpod nánosu civilizačních chorob vydolovala atavismy dávno zapomenuté, najednou v sobě najdeme něco zasutého, co leželo na dně skříňe dlouhá staletí, rozumíme tomu a dokážeme s tím nakládat. Jsme tím, že jsme našli něco, o čem jsme nevěděli, dojati a máme z toho radost. V té dlouhé přestávce mezi dvěma nadechnutími zjistíme, že máme kořeny hluboko v zemi, nestojíme jen tak jako televize na malých nožkách, u nichž není nutné je nikam zapouštět, protože váha, kterou nesou, je malá.

rad

OCHOVNICKÁ PORADNA

telefon: 060912+... (dvojití zvoleného tématu)

Kvalifikované odpovědi na vaše amatérské problémy.

- 11 O čem se nemluví
- 12 Nedostatek motivace
- 13 Náznaková dekorace
- 14 Potíže s výslovností
- 15 Jak zvýšit vaše prožitky
- 16 Pozdní příchody do zkoušek
- 17 Předčasné příchody do zkoušek
- 18 Je partnerčina důležitá?
- 19 Divadlo jednoho herce
- 20 Přehled národních přehlídek a festivalů
- 21 Ochotnické kroužky s celonočním provozem
- 22 Jak poznat rizikového režiséra
- 23 Jak poznat rizikového partnera
- 24 Hry

Schváleno divadelním ústavem v Praze

Telefonní poplatek je 5,25 Kč za 15 sekund

Milá Radko, při hereckém výkonu obvykle nasadím takové tempo, že mi mí partneři prostě nestáčí. Nejedná se o úchylku? Nejsem pod vlivem nějakých temných sil?

Tomáš P., herec z Prahy

Nenapsal jste sice, milý Tomáši, svou přesnou minutáž šířečně dlouhé Shakespearovy věty, ale při hodnocení něčeho tak subjektivního jako je herecký výkon na nějaké té minutě nezáleží. Najděte si inscenaci s temporytmem, který bude vyhovovat vám i vašim partnerům. Temné síly - nevím. A co se týká úchylek, každý máme nějakou, dokonce i dr. Vladimír Just, odborník na problémy.

Radka

Nemám žádný problém. Co mám dělat?

Jiří K., Zpravodaj

Vaše situace je na první pohled záviděníhodná. Když se však nad ní zamyslíte, je to na pováženou. Člověk, který nemá žádný problém, je buď primitivní anomál /tzv. bezproblémové individuum/ a nebo naopak rafinovaný intelektuál masochistického ražení. Jen si svou bezproblémovost nenamouvejte. My víme své.

/A vůbec, když nemáte problémy, tak neotravujte./

Mgr. PhDr. R.Hr. Ph.

*Pohřeb toreadora - amatéra.
Dobová rytina, přátelé.*